

3. Thiringer János

erdőmérnök, Körmend.

Fölöttébb megtisztelve éreztem magam, amikor a posta nemrég egy reggelen izléses kis füzetecskét kézbesített. Címe: „Néhány szó a magyar vadászati kultúra, az erdészeti és vadászati szakoktatás kérdéseiről“, írta: *Csekonics Endre gr.*, a füzetecskén piros betűkkel: „Tiszteletpéldány“.

Érdeklődve olvastam el azonnal, sőt helyenkint igen figyelmesen többször is. Következménye egy körtelefon volt szak- és vadásztársaimhoz, amelynek folyamán kitűnt, hogy a megtiszteltetés nem volt kivételes, mert hiszen szaktársaim és vadászismerőseim jó része szintén megkapta a füzetet. Ez természetesen mit se von le tartalmának az értékéből.

Nem mintha ezzel különös súlyt kívánnék adni mondani-valómnak, csak éppen megjegyzem, hogy erdőmérnök vagyok, tíz éven át elég jelentős erdő- és vadászati gazdaságot kezeltem, azóta is vannak saját vadászterületeim, 35 év alatt végigvadásztam jó fél Európát Oroszországtól az Adriáig és az Alpesektől a Fekete-tengerig. Az apróvad nem érdekelt, túlságosan, de érdekelt — mint erdőmérnököt — az erdők vadja, főként a csülkösvad. Amerre jártam nyitva tartottam a szemem és sokkal, de sokkal többet láttam, mint amennyit meglőttem. Ha mindezek alapján hozzászólók *Csekonics Endre gróf* fejtegetéseihez: szolgálatot vélek tenni a közös érdeknek, a magyar vadászati gazdaságnak, mert ennek a fejlesztése egyedüli célja mind a szóbanforgó tanulmány-nak, mind pedig az annak nyomán bizonyára meginduló vitának.

*

Vadászati kultúra csak kultúremberek között van, sőt csak kultúrált vadászemberek között. A lengyel, tót, német, horvát, román vagy magyar paraszt vagy proletár egyként csak a hústömeget látja a vadban — kinek miféle terem a hazájában —, ha pedig ez a vad földjén kárt tesz, akkor „büdös“ az neki Európa minden nyelvén! Ez így van, és ezen aligha lehet segíteni. Ha kultúráltabb ember, különösen vadászember mondja valamely elejtett, vagy meglátott vadra, hogy: „fene бүдös nagy marha“ állat, hát ez inkább valami kis csodálatot is magában rejtő becézés, de semmiesetre se leszólás vagy pláne gyűlölködés.

Tény az, hogy a németek egy csomó tiszteletreméltó hagyomány alapján szinte szertartássá magasztosították a vadászat gyakorlását. Vitatkozni lehetne afölött, hogy mennyi ebben a nevetőségesség határán mozgó túlzás. Mindezeket kritika nélkül átvenni azonban feltétlen hiba volna részünkről, még akkor is, ha nálunk

hasonló hagyományok hiányzanak. Csak gyenge példaként említem, hogy nemrég egyik szaktársunk az amatőr szaksajtó hasábjain ismertette a süketfajdkakas vadászatának a Kárpátokban szokásos egyik módját, erre rögtön akadt egy neves vadászíró, aki elvetendőnek ítélte a lesből való vadászatot a dürgés alatt, és egyedül az Alpeseekben dívó „*Anspringen*“-t ismerte el vadászias elejtési módnak. Véleményem szerint nincsen igaza. Eltekintve attól, hogy a kárpáti kakasnak mások a dürgési szokásai, mint az alpesinek, a Kárpátokban mások a hó- és állományviszonyok, mint az Alpeseekben: a kakasnak ilyen módon való vadászata éppen olyan helyi szokás, mint a finneknél a kajtató ebbel fára zavart kakasnak az elejtése, vagy a fiatal fajoknak Északon ősszel röptetve való lövése, vagy végül: a német Alpeseekben szokásos „*Anspringen*“ —, hogy csak néhány különböző vadászati módot említsék.

Mindezekről függetlenül, valóban szükséges a vadászati kultúra emelése még a kultúrált vadászok között is. Ameddig vita tárgya lehet a vadászati amatőr szaksajtóban az őznek seréttel való lövése, addig hiba van a kréta körül. Ne méltóztassanak tisztelt olvasóim ennél a kiragadott példánál arra gondolni, hogy a német vadászregula („*Jedem Wild, das auf Schalen zieht, gebührt die Kugel!*“) áll a szemem előtt. Egészen józan egyéb megfontolások vezetnek. Ilyenek: a válogató lelövés (*Wahlabschuss*) lehetetlensége, ennek következtében az állomány sátnyulásának a veszélye, az állatkinzásszámba menő sebzések gyakorisága, a döggélövés fokozottabb esélye stb.

Mivel vadászati kultúra terjesztése, vadászati szaksajtó és szakirodalom nélkül nehezen képzelhető el, a nyomtatott betűnek pedig óriási hatalma és hatása van: kényszeríteni kellene mindenkire, aki a vadászatot gyakorolni óhajtja és addig is, amíg a kötelező vadászvizsga korszaka el nem jő, hogy az első vadászjeggyel váltása alkalmával azzal együtt megvásároljon egy olcsó, népszerű stílusban írt, általános ismeretekkel foglalkozó vadászati szakkönyvet. Továbbá: minden vadászjeggyel ellátott vadász állandó előfizetője legyen valamely vadászati folyóiratnak. A gyakorlott idősebb vadász mókák és ugratás helyett tanítsa és nevelje a fiatal kezdőt, és váljék már általánossá az a felfogás a vadászok között, hogy aki a vadászati törvény, rendeletek és szabályok elen vét, nem különb, mint aki kártyában „megjavítja a szerencséjét“.

A magyar paraszt pedig — mert hiszen *Csekonics gróf* arról ír —, akkor fog talán más szemmel nézni a terményeit pusztító vadra, ha a vadkártérítés kérdése méltányosan és közmegegyezésre rendeződik. Addig is sokat tehetne az iskola és az iskolán kívüli népművelés, ha felvilágosítaná a fogékony fiatalságot a vadászat nemzetgazdasági értékéről, ha már etikai értékeit nehe-

zebb is megmagyarázni és elfogadtatni. Tárgyilagosan vizsgálándó volna az a kérdés is: vajjon egyes vidékeken nem lépett-e ki a mező- és erdőgazdasági kultúra megszabta keretéből a vadállomány, különösen pedig a fővad? Van egy bizonyos egyensúly, amelyet — ha megbomlott — helyre kell állítani; ez nemcsak általános érdek, de egyúttal a vadállománynak is az érdeke. Amíg a szegény törpebirtokos paraszt veteményét egy éjtszaka leforgása alatt tönkreteszi a szarvas vagy a disznó: addig ne csodálkozzunk, ne ítéljük kultúrátlannak, ha „büdös“ neki a vad!

Csak a „madarak és fák napjára“ hivatkozom: mintha ma mégis csak kevesebb lenne a fészekpusztító, kismadárkínozó, fákat csonkító falusi gyerek, mint régebben?

Hogy vannak erdőtulajdonosok és erdőgazdák, akik — látva a mérhetetlen károkat, amelyeket erdőgazdaságunkban a túlságosan elszaporodott, satnyuló fővadállomány okoz — elkeseredésükben a kipusztítást emlegetik, azt elhiszem. De nagyon elfogult vadászember legyen az, aki nem tud mentségükre semmit se felhozni, ha látta, hogy milyen ijesztő az erdősítésekben, pótlásokban, sőt léces és rudas fiatalosokban, a szarvas és dām vadpusztítása!

Fentebb említettem az egyensúlyt: az erdő- és vadgazdaság közötti szükséges egyensúly felborulása íme felborítja az erdőtulajdonos vagy erdőgazda ítélőképességének az egyensúlyát is... Az Úristen valóban megteremtette az erdőt a benne élő vaddal együtt; de sajnos, belekontárkodik az ember is, és akkor már nincs joga az Úristenre hivatkozni!

Amikor *Csekonics gróf* írásának 10. oldalához érkeztem és először találkoztam az *erdőmérnökkel*, mint vadászati kultúra és etika nélkül sínylődő lényvel, kissé idegesen forgattam a lapokat. Valóban nem valami épületes dolog olvasni a „gyorstüzelő tehénselejtezőről“, vagy a „vezértehényilkosról“, nem is szólván arról a tehetséges fiatal óriásról, aki vélhetően az Angyalföldről vagy a legsötétebb Franzstadtból került a Bakonyba, vagy pedig túlságosan sokat járt a pesti bárók és egyéb lokálok körül, ahol alkalma volt elsajátítani ezt a *Csekonics gróf* és igen sokan mások részéről is kifogásolt, de még igen előkelő társaságban is gyakran hallható zsargont. Azonban ilyen elszigetelt esetekből — mert méltóztassék elhinni az igen tisztelt szerzőnek, hogy ezek igazán elszigetelt esetek — merész dolog volt annyira általánosítania, mint amennyire általánosít fejtegetései további folyamán.

Azért, mert valahol egy *erdőmérnök* „össztüzel“ akart nagyobb terítéket elérni, a másik a vezértehenet kívánta rosszul felfogott érdekből elsőnek kilőni, a harmadik jassz-stílusban kedélyeskedett a vadászvendéggel, pálcát törni az *erdőmérnök* kar

vadászati tudása és etikája fölött: talán mégis csak elsietett ítélet? Mert hiszen fenti esetekkel szemben — legalább ezer más esetet lehetne felhozni, amelyek mind azt bizonyítanák, hogy az erdőmérnök kiválóan képzett vadászgazda. És ennek ellenére meg kell mondanom, hogy egyikünknek sincsen teljesen igaza, sem *Csekonics grófnak*, sem pedig saját szerény magamnak. Az igazság a középben fekszik, és engedje meg *Csekonics gróf*, hogy ezt az alábbiakban kifejtteni igyekezzem.

Amit — egyébként helytelenül és tájékozatlanul — az egyetem erdőmérnöki osztályának a tan- és órarendjéről ír, arra bizonyára nálam sokkal hivatottabb személyiség fog válaszolni, legalább is minden okom megvan arra, hogy ezt feltételezzem. Magam csupán az egyetemi oktatáson kívül álló néhány tényezőre szeretném az igen tisztelt szerző figyelmét fölhívni.

Az erdőmérnöki szakma igen nagy tudáskört ölel föl. Azon kívül, hogy az összes műszaki alapvető ismereteket tárgyalja, bizonyos vonatkozásokban részletes mérnöki kiképzést is nyújt. Természetszerűleg alapos képzettséget ad az összes erdőgazdasági ágazatokban (miután azok előkészítő tárgyait: fizikát, kémiát, földtant, növénytant, stb. tárgyalta), erdőművelésben, erdőbecslésben, erdőberendezésben, erdőhasználatban, stb., stb. — Végül pedig — és ezt fontosnak látom hangsúlyozni — jelentőségéhez mért terjedelemben tárgyalja az általános állattant, mint előkészítő tantárgy alapján a *vadászatgazdaságtant* és a *vadászat gyakorlatát* is. Jelentőségéhez mérten, mint mondtam, mert hiszen senki sem vitathatja, hogy a vadászati szakképzésnek másodrendű szerepe van a mérnöki és erdőgazdasági kiképzés mellett: tehát nemzetgazdasági fontossága is ehhez mért. Az erdőmérnök, mint az erdőgazdasággal egybefüggő vadászati gazdaság vezetője csupán irányító lehet, nem pedig végrehajtó közeg; ehhez az irányításhoz pedig (ha becsületesen hallgatta a vonatkozó előadásokat és látogatta a gyakorlatokat) feltétlenül elegendő *alapot* szerez az egyetemen.

Valahol itt van a kutya eltemetve! Vajjon feltételezi *Csekonics gróf* a vadászati gazdaságtan előadójáról és a vadászati gyakorlatok vezetőjétől, hogy hallgatóit „össztűzre“ és „vezértehényilkosságra“ oktatja, a bakonyi erdőmérnök használta különleges vadásznyelv segítségével? *Becsületes, lelkiismeretes* hallgatása a tárgynak, látogatása a gyakorlatoknak és a gyűjteménynek igenis elegendő ahhoz, hogy a hallgató megfelelő alapot szerezzen, amelyre a gyakorlatban tovább építhet. Azt talán az igen tisztelt szerző sem várja el az egyetemtől, hogy *Raesfeldek*et és *Nordenflychteket* röptessen ki a magyar vadászati gazdaság számára, mert alig hiszem, hogy a fentemlített megboldogult két

klasszikus német vadászati szakember mindjárt így hagyta volna el az erdészeti főiskola padjait...

A művész nem lesz, hanem születik. A vadászat nem művészet, csupán — bármi nemes — mesterség. A vadászember nemcsak születik, de lesz is megfelelő képzés — akárha önképzés — és gyakorlat alapján. Még akkor is, ha véletlenül erdőmérnöki oklevelet szerzett csak, és eltekintve az egyetemi vadászati tan-gazdaság korlátolt lehetőségeitől gyakorlatbalépése előtt nem is volt alkalma más vadászati gazdaságot látni!

A gyakorlatba kikerült fiatal erdőmérnök — gyakran már az egyetem utolsó féléveiben is — természetesen egyéni hajlamaihoz, beosztásához és szolgálati alkalmazásához képest specializálódik. Ahogyan a gépészmérnök specializálódik gőzgépre, autóra, repülőgépre, villamosságra stb., éppen így specializálódik az erdőmérnök is: erdőművelésre, rendezésre, felügyeleti teendőkre, építészetre, vasútra, fűrészsre stb., *sőt vadászati gazdaságra is!* (Ezt az utóbbit cselekedte ezeknek a soroknak a szerény írója, éppen annyi buzgalommal, mint amilyen feleslegesen.) A magánszolgálatba lépő vagy a kincstárnál gondnokságot kezelő erdőmérnöknek azonban egyetemes tudású szakembernek kell lennie, valahogy olyannak, mint a doktorok között a körorvosnak, aki ha kell, fogat húz, ha kell, szülést vezet le, ha kell, akár vakbelet operál...

Működési körömnél fogva és saját tapasztalatból is eléggé ismerem a magánuradalmi szolgálatot, meg kell tehát állapítanom, hogy vadászatgazdasági tekintetben bizony nehéz itt a gyakorlatba kikerülő erdőmérnök helyzete. Ha gazdája vagy főnöke hozzáértő és főként: megértő vadászember, akkor rendszerint igen gyorsan és alaposan elsajátítja mindazt, amire a vadászati gazdaság vezetése körül szüksége van. Ha nincs is benne vadászvér — és még meg kell jegyezmem, hogy a szakma *sokoldalúsága* folytán nem minden erdőmérnökben van szükségképpen — ráviszi helyzete és a buzgalom, hogy elsajátítsa a vadászati gazdaság tudnivalóit legalább abban a mértékben, amelyre feladatkörének a pontos ellátásához feltétlen szüksége van. Hogy a gyakorlatban milyen *vadász* lesz belőle: ez ismét más kérdés; függ elsősorban attól, milyen lehetőségeket bocsátanak a rendelkezésére.

Sajnos, ezek a lehetőségek legnagyobbbrészt egészen csekélyek, ha teljesen nem hiányoznak. *Csekonics gróf* bizonyára jobban ismeri nálam erdő- illetve vadászterülettulajdonosainkat, tehát megállapíthatja: hányan adnak módot arra, hogy alkalmazott fiatal erdőmérnökeik magukat a vadászat gyakorlati mesterségében tökéletesíthessék? Bizonyára tapasztalt már *Csekonics gróf* is ilyen helyeken néha egészen meglepő tájékozatlanságot, vadászvendégek részéről sokszor megokolatlan féltékenységet, lekicsinylést, sőt határozott rosszindulatot a vadászati gazdaságot kezelő

erdőmérnök irányában, kivált, ha annak esetleg némi lelövési jog is volt a kezében.

Csekonics gróf írása 10. oldalán egy bikát említ, amelynek a korát a „szakértő“ és „szarvastudósnak számító“ vadőr alaposan elvételezte. Hát bizony a kormegállapítás nálunk még csak nem is gyerekcipőkben, hanem tisztára mezítláb jár; de viszont az erre vonatkozó legújabb kutatások eredményeit vajjon ki ismertette a magyar vadászati szaksajtóban? Úgyebár egy erdőmérnök?

És vajjon kinek a hibája, hogy a három évtizede egyhelyben szolgáló vadőr ilyen megdöbbenő tájékoztatlanságot árult el? Nem a gazdájáé-e elsősorban? vagy a főnökéé, aki vagy maga sem értett a dologhoz, vagy pedig nem vette magának a fáradságot, hogy vadórét minden elejtett csülkösvad fogazata alapján oktassa és képezze. Ami pedig ebben az esetben a terítékre került bika agancsát illeti: annak megítélése, hogy az még fejlődött volna-e vagy már feltétlen selejtes, a vadászat mesterségének a magasiskolája; ennyi tudást még egy száz esztendeje egyhelyben szolgáló szarvastudós vadőrtől sem kívánhat meg senki.

Láttam én olyan erdőuralmat, ahol a vadászati gazdaság vezetése erdőmérnök kezében mintaszerű volt: itt a tulajdonos arra súlyt vetett. Viszont láttam olyat is, ahol a vadászati gazdaság teljesen elhanyagolt állapotban volt azért, mert a tulajdonos egyáltalában nem törődött vele. Erdőmérnökökben mindig megfelelő választék állott és fog remélhetőleg állni az erdő- és vadászati gazdaságok birtokosai rendelkezésére; ezek közül mindenki azt választhatja ki magának, aki igényeinek megfelel. A kiválasztottat pedig arra és úgy neveli mindenki, ill. tőle azt és úgy kívánja meg, amire szüksége vagy amihez kedve van.

Még ennél is nehezebb kérdés elé állítja az erdőmérnököt az állami szolgálat.

Ma, amikor — legalább tudtommal — a kezelési és üzemi szolgálat egy kalap alatt van, és amikor előfordult az, hogy a — tegyük fel — erdőfelügyelőségen szolgálatot teljesített és ott gyakorlatot szerzett erdőmérnököt esetleg az Alföldről áthelyezik egy kárpáti erdőgondnokság élére, bizony tanácstalanul állhat hónapokig, nemcsak vadászati, de ennél sokkal fontosabb és hozzá közelebbeső általános üzemi kérdésekben is. Ha ideje engedi és a körülmények lehetővé, vagy pláne szükségessé teszik, néhány év alatt elsajátíthatja mindazt, amire vadászatgazdasági téren szüksége van. Annál is inkább, mert hiszen minden erdőigazgatóság területén van az erdőtisztikar részére fenntartott vadászterület, mindenütt vannak bérbeadott vadászterületek, amelyeknek a bérlői általában véve tapasztalt vadászemberek és megfelelő személyzetet tartanak, itt tehát sok mindent leshet el, amivel az egyetemen szerzett alapot felfrissítheti és kibővítheti.

Ez az eset azonban a legkirívóbb és legritkább; normális időkben a fiatal erdőmérnök megfordul az állami szolgálat minden ágazatában, és ezek között mindig adódik legalább egy olyan beosztás, ahol vadászatgazdasági és vadászati tudását kibővítheti. Ma, amikor óriási erdőterületek visszacsatolása szinte készületlenül találta az erdőmérnöki kart, talán mégsem az a fontos, hogy mennyire képzett a kezelő erdőmérnök vadászatgazdasági téren, hanem az, hogy mennyire megbízható egyéb üzemi kérdésekben, amelyek szinte életfontosságúak.

„Hiába, az erdőhöz érzék kell, de ez lombikok és logarlécek között nem tenyészthető“ — írja *Csekonics gróf*, és hiába idézi utána tanulmányának 12. oldalán mintegy alibinek *Goethe* versorát, mert célzatosságot *kellett* éreznem és illő tisztelettel, de egyúttal teljes határozottsággal meg kellett állapítanom a szerző *elfogultságát* az erdőmérnöki karral szemben. És szinte fel kellett tennem a kérdést magamban: az elfogultságnak ekkora mértékével vajjon egyáltalában érdemes-e vitába szállnom?

Annak az erdőmérnöknek, aki a túltartott, odvas vén tölgyfákat ki akarta termelni, bizonyára megvolt erre a maga oka, nem firtatom. Az odvas fák fenntartása ellen éppen annyi érvet lehet felhozni, mint fenntartásuk mellett; ha a birtokos ragaszkodott fenntartásukhoz, ehhez természetesen elemi joga volt, akár saját kárára is. Ellensúlyozásul csupán azt hozom fel, hogy a Természetvédelmi Tanács ügyv. alelnöke, aki hosszú évek óta a természeti emlékek egész sorát kutatta fel és helyeztette védelem alá: véletlenül szintén *erdőmérnök*.

De legyünk rövidek: a kopár Karsztot erdőmérnökök erdősítették, éppen úgy, mint ahogyan ők kötötték meg a futóhomokot. A sziklaomlásoknak, hegyszakadásoknak gátat ugyancsak az erdősítő, kopárokat megkötő erdőmérnök emel; erdőmérnök folytat évek óta mind eredményesebb harcot az Alföld fátalanságával általában és a százezer kat. holdat kitevő szikesekkel különösen, mégpedig éppen a *Csekonics gróf* részéről annyira lenézett műszaki és vegyi eszközök segítségével; erdőmérnök fásítja a Balaton partját, a székesfőváros környékét, és szerte az országban sok tízezer holdon kopárrá vált, már fűvet se termő legelőket, de erdőmérnök ügyel arra is, hogy még saját erdejében se kövessen el túlhasználatot az erdőbirtokos és a letarolt erdejét záros határidőn belül újra erdősítse. A logarléceket valamennyi több-kevesebb jártassággal kezeli és a lombikban se lát vízpipát, de — csupán ezért — megtagadja tőlük *Csekonics gróf* az erdő iránti érzéket?

Nem találja kissé furcsának, mint az átlagon felüli látókörű művelt ember, hogy — bizonyára akaratán kívül — gúny tárgyává teszi a tudományos felkészültséget, amint az az erdővel függ össze?! Vagy még ott tart, ahol eleink száz évvel ezelőtt:

a fák maguktól is megnőnek?! Az az érzésem, hogy ha kevesebbet mondott volna *Csekonics gróf*, bizonyára többet mondott volna...

Végül nem tartom helytállónak azt az érvelést, hogy nem lévén szaktudástól feszélyezve, többet lát, hall és benyomásait könnyebben adhatja közre a bennfentesnél. Bocsánatot kérek: akkor minden szaktudás felesleges! Akkor én holnap nyugodtan ki fogok állni a nyilvánosság elé és meg fogom kritizálni — mondjuk — a rákkutatás újabb módszereit, tisztára azon az alapon, hogy nem feszélyez szaktudás, nem vagyok tehát elfogult és így többet látok, hallok, stb. Vajjon mit fognak ehhez szólni a szaktudás-feszélyezte orvosprofesszorok? Szerencsére azonban *Csekonics gróf* maga is ellentmond ennek az elméletnek, amikor azt írja: „Kezdetben — nem lévén erdész — tolmácsra volt szükségem, hogy megérthessem a fák panaszos nyelvét“. Maga is elismeri tehát, hogy a fák nyelvét bizony csak az erdész értette és érti, még akkor is, ha képzettsége véletlenül erdőmérnöki magaslaton áll. De értekezése figyelmes elolvasása után — bocsásson meg! — feltámad a gyanu, hogy a fák panaszainak a meghallgatása közben elkerülte figyelmét az erdő! Egyébként egyes dolgokat bizonyára nem, másokat pedig másként írt volna meg.

Mindettől eltekintve, semmi nehézséget sem látok abban, hogy — a megszüntetett erdőgazdasági szakiskolák mintájára, — olyan középfokú erdészeti oktatásról is gondoskodjunk, amely a *vadászati gazdaságot* szélesebb alapokon tárgyalná. Mert az erdőgazdasági szaktárgyakat behatóbban tanítani csak még magasabb tudományos fokon lehetne; szakoktatásunk ebben a tekintetben talán máris túlságosan messzire ment, és nem ártana, ha jobban hangsúlyozná a gyakorlat kívánalmait; a továbbképzés pedig a gyakorlat feladata. Ilyen középfokú képesítés csak hasznára válnék a magyar erdő- és vadgazdaságnak akkor, ha az iskolából kikerülő szakképzett erdész az erdőmérnöknek megfelelő *munkatársa*, nem pedig — sokszor helytelen értelmezés miatt — *verseny-társa* lenne. Mert az *irányítást* a vadászati gazdaság tekintetében sem adhatja ki kezéből az erdőmérnöki kar azon a területen, amely kezelése alá tartozik, ez annyira világos, hogy bővebben fejtegetnem nem is szükséges. Én *Csekonics gróffal* ellentétben állítom, hogy az „össztüzelő“, „vezértehényilkos“, vagy „jasszkibic“ erdőmérnök a *kivétel*, amely csak a szabályt erősíti. Az erdőmérnök, aki az Alma Materben komoly és alapos képzettséget sajátított el, akit alkalmaztatása vadászatgazdasági feladatok megoldása elé állított, van annyira tehetséges, lelkiismeretes és törekvő, hogy rövid idő alatt a gyakorlatban is elsajátítja mindazt, amire ezeknek a feladatoknak a maradéktalan megoldásához szüksége van, még akkor is, ha egyébként nincs benne vadászvér vagy hazulról hozott vadászati gyakorlati tudás.